

METODY I ZASADY RACHUNKOWOŚCI

RACHUNKOWOŚĆ

„system ciągłego w czasie ujmowania, grupowania, prezentowania i interpretowania, wyrażonych w pieniądzu i bilansujących się, ogólnych i szczegółowych danych liczbowych o działalności gospodarczej i sytuacji majątkowej przedsiębiorstwa”

S. Skrzywan, *Teoretyczne podstawy rachunkowości*, Warszawa 1969, s. 5.

```
graph LR; A[PRZEDMIOT RACHUNKOWOŚCI] --- B[ZASOBY MAJĄTKOWE I ŹRÓDŁA ICH FINANSOWANIA]; A --- C[PROCESY GOSPODARCZE]; A --- D[WYNIK FINANSOWY (ZYSK/STRATA)];
```

PRZEDMIOT
RACHUNKOWOŚCI

ZASOBY MAJĄTKOWE
I ŹRÓDŁA ICH
FINANSOWANIA

PROCESY
GOSPODARCZE

WYNIK FINANSOWY
(ZYSK/STRATA)

ZAKRES PODMIOTOWY

Art. 2. UoR

1. Przepisy ustawy o rachunkowości, zwanej dalej „ustawą”, stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 3, do mających siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

1) spółek handlowych (osobowych i kapitałowych, w tym również w organizacji) oraz spółek cywilnych, z zastrzeżeniem pkt 2, a także innych osób prawnych, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego;

2) osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółek jawnych osób fizycznych, spółek partnerskich oraz przedsiębiorstw w spadku działających zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. [o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej] jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro; 2a) przedsiębiorstw w spadku działających zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. [o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej] , jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku prowadzone były księgi rachunkowe;

3) jednostek organizacyjnych działających na podstawie Prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów;

4) gmin, powiatów, województw i ich związków, a także:

- a) państwowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych,
- b) gminnych, powiatowych i wojewódzkich zakładów budżetowych;
- c) (uchylona)

5) jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek, o których mowa w pkt 1 i 2;

6) oddziałów i przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 649 i 1293);

7) jednostek niewymienionych w pkt 1–6, jeżeli otrzymują one na realizację zadań zleconych dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub funduszy celowych – od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane.

RACHUNKOWOŚĆ

- POLITYKA RACHUNKOWOŚCI
- KSIĘGI RACHUNKOWE
- INWENTARYZACJA
- WYCENA AKTYWÓW I PASYWÓW ORAZ USTALENIE WYNIKU FINANSOWEGO
- SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA
- GROMADZENIE I PRZECHOWYWANIE DOKUMENTACJI KSIĘGOWEJ
- BADANIE, SKŁADANIA DO REJESTRU SĄDOWEGO, UDOSTĘPNIANIE I OGŁASZANIE SPRAWOZDAŃ


```
graph TD; A[METODA RACHUNKOWOŚCI] --> B[BILANSOWA]; A --> C[PODMIOTOWA]; D[METODA GRUPOWANIA]; E[METODA MOMENTÓW I OKRESÓW SPRAWOZDAWCZYCH]; F[METODA WYCENY];
```

METODA
RACHUNKOWOŚCI

BILANSOWA

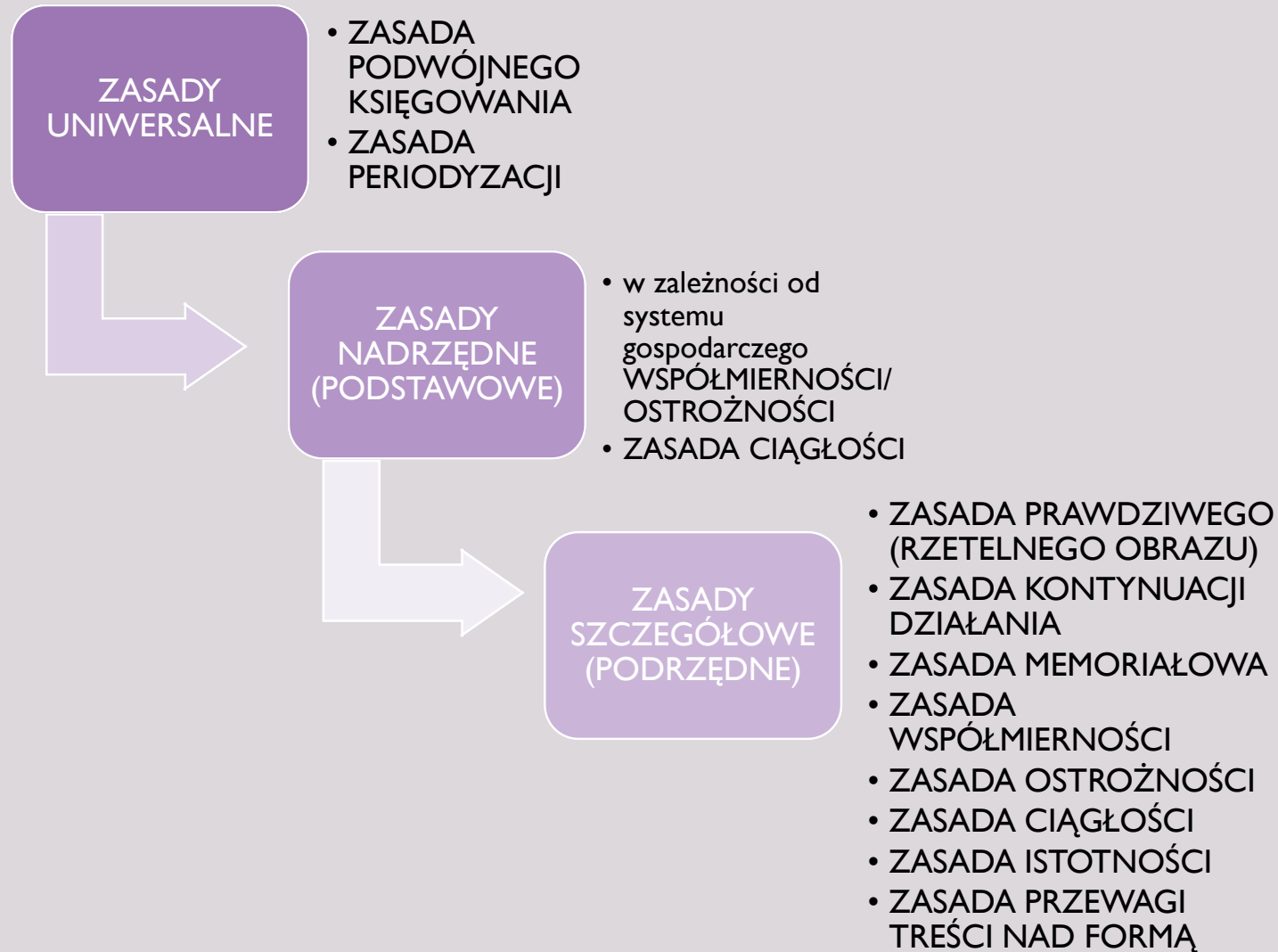
PODMIOTOWA

METODA GRUPOWANIA

METODA MOMENTÓW
I OKRESÓW
SPRAWOZDAWCZYCH

METODA WYCENY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

POLITYKA RACHUNKOWOŚCI

Art. 3. u.o.r.

I. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

II) **przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości** – rozumie się przez to wybrane i stosowane przez jednostkę rozwiązania dopuszczone ustawą, w tym także określone w MSR, zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych;

POLITYKA RACHUNKOWOŚCI

Art. 10. u.o.r.

1. Jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości, a w szczególności dotyczące:

- 1) określenia **roku obrotowego** i wchodzących w jego skład **okresów sprawozdawczych**;
- 2) metod **wyceny aktywów i pasywów** oraz ustalania **wyniku finansowego**;
- 3) sposobu prowadzenia **ksiąg rachunkowych**, w tym co najmniej:
 - a) zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej,
 - b) wykazu ksiąg rachunkowych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych,
 - c) opisu systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – opisu systemu informatycznego, zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów oraz programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a ponadto określenie wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji;
- 4) systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.

2. Kierownik jednostki ustala w formie pisemnej i aktualizuje dokumentację, o której mowa w ust. 1.

3. W sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy, przyjmując zasady (politykę) rachunkowości, jednostki mogą stosować krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości. W przypadku braku odpowiedniego standardu krajowego, jednostki, inne niż wymienione w art. 2 ust. 3, mogą stosować MSR.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA PRAWDZIWEGO I JASNEGO OBRAZU

Art. 4 u.o.r.

I. Jednostki obowiązane są stosować przyjęte zasady (politykę) rachunkowości, rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy.

Ia. W celu rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostka jest obowiązana przedstawiać wszelkie dodatkowe informacje konieczne do spełnienia tego obowiązku w informacji dodatkowej.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA KONTYNUACJI DZIAŁANIA

Art. 5 u.o.r.

I. Przyjęte zasady (politykę) rachunkowości należy stosować w sposób ciągły, dokonując w kolejnych latach obrotowych **jednakowego grupowania operacji gospodarczych, wyceny aktywów i pasywów, w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych, ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych** tak, aby za kolejne lata informacje z nich wynikające były porównywalne. Wykazane w księgach rachunkowych na dzień ich zamknięcia stany aktywów i pasywów należy ująć w tej samej wysokości, w otwartych na następny rok obrotowy księgach rachunkowych.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA MEMORIAŁU

Art. 6 u.o.r.

I. W księgach rachunkowych jednostki należy ująć **wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty.**

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA WSPÓŁMIERNOŚCI

2. Dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów **do aktywów lub pasywów danego okresu sprawozdawczego** zaliczane będą koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które jeszcze nie zostały poniesione.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA OSTROŻNOŚCI

Art. 7 u.o.r.

1. Poszczególne składniki aktywów i pasywów wycenia się stosując rzeczywiście poniesione na ich nabycie (wytworzenie) ceny (koszty), z zachowaniem zasady ostrożności. W szczególności należy w tym celu w wyniku finansowym, bez względu na jego wysokość, uwzględnić:

- 1) zmniejszenia wartości użytkowej lub handlowej składników aktywów, w tym również dokonywane w postaci odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych;
- 2) *(uchylony)*
- 3) wyłącznie niewątpliwe pozostałe przychody operacyjne i zyski nadzwyczajne;
- 4) wszystkie poniesione pozostałe koszty operacyjne i straty nadzwyczajne;
- 5) rezerwy na znane jednostce ryzyko, grożące straty oraz skutki innych zdarzeń.

2. Zdarzenia, o których mowa w ust. 1, należy uwzględnić także wtedy, gdy zostaną one ujawnione między dniem bilansowym a dniem, w którym rzeczywiście następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA ZAKAZU KOMPENSATY – INDYWIDUALNEJ WYCENY

3. Wartość poszczególnych składników aktywów i pasywów, przychodów i związanych z nimi kosztów, jak też zysków i strat nadzwyczajnych ustala się oddzielnie. Nie można kompensować ze sobą wartości różnych co do rodzaju aktywów i pasywów, przychodów i kosztów związanych z nimi oraz zysków i strat nadzwyczajnych.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA CIĄGŁOŚCI

2. Przy stosowaniu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości przyjmuje się założenie, że jednostka będzie **kontynuowała w dającej się przewidzieć przyszłości działalność w niezmniejszonym istotnie zakresie, bez postawienia jej w stan likwidacji lub upadłości, chyba że jest to niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym.** Ustalając zdolność jednostki do kontynuowania działalności, kierownik jednostki uwzględnia wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż jeden rok od dnia bilansowego.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA ISTOTNOŚCI

4a. Stosując przepisy ustawy, jednostka kieruje się zasadą istotności. Informacje wykazywane w sprawozdaniu finansowym oraz skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym należy uznać za istotne, gdy ich pominięcie lub zniekształcenie może wpływać na decyzje podejmowane na ich podstawie przez użytkowników tych sprawozdań. Nie można uznać poszczególnych pozycji za nieistotne, jeżeli wszystkie nieistotne pozycje o podobnym charakterze łącznie uznaje się za istotne.

ZASADY PRAWA BILANSOWEGO

ZASADA PRZEWAGI TREŚCI EKONOMICZNEJ

2. Zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, ujmuje się w księgach rachunkowych i wykazuje w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną.

MAJĄTEK PRZEDSIĘBIORCY I JEGO STRUKTURA

MAJĄTEK PRZEDSIĘBIORCY	KAPITAŁ PRZEDSIĘBIORCY
AKTYWA TRWAŁE	KAPITAŁ WŁASNY
AKTYWA OBROTOWE	KAPITAŁ OBCY

ASPEKT RZECZOWY

ASPEKT FINANSOWY

AKTYWA

Art. 3 ust. 1 u.o.r.

Ilekoć w ustawie jest mowa o:

12) **aktywach** – rozumie się przez to **kontrolowane** przez jednostkę zasoby majątkowe o **wiarygodnie określonej wartości**, powstałe w wyniku **przeszłych zdarzeń**, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych;

AKTYWA TRWAŁE

WŁASNOŚCI
NIEMATERIALNE
I PRAWNE

RZECZOWY
MAJĄTEK TRWAŁY

NALEŻNOŚCI
DŁUGOTERMINOWE

INWESTYCJE
DŁUGOTERMINOWE

DŁUGOTERMINOWE
ROZLICZENIA
MIĘDZYOKRESOWE

AKTYWA TRWAŁE

I) WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE

rozumie się przez to nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o **przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok**, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:

- a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
- b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
- c) **know-how**.

W przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu, wartości niematerialne i prawne zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również **nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych**.

AKTYWA TRWAŁE

2) RZECZOWY MAJĄTEK TRWAŁY

rozumie się przez to rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności:

- a) **nieruchomości** – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,
- b) **maszyny, urządzenia, środki transportu** i inne rzeczy,
- c) **ulepszenia** w obcych środkach trwałych,
- d) **inwentarz żywy**.

Obce środki trwałe oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4;

Środki trwałe w budowie – rozumie się przez to zaliczane do aktywów trwałych środki trwałe w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego;

AKTYWA TRWAŁE

KRYTERIUM	PODZIAŁ ŚRODKÓW TRWAŁYCH
PRAWO WŁASNOŚCI	1. własne 2. obce (użytkowane na podstawie np. umowy najmu, dzierżawy)
CEL WYKORZYSTANIA	1. produkcyjne 2. nieprodukcyjne
SPOSÓB WYKORZYSTANIA	1. czynne 2. czasowo nieczynne (w naprawie) 3. trwale nieczynne (wyłączone z eksploatacji)

AKTYWA TRWAŁE

3) NALEŻNOŚCI DŁUGOTERMINOWE

należności z innych tytułów niż z tytułu dostaw wyrobów i towarów oraz usług, wymagalne w okresie dłuższym niż 12 miesięcy;

4) INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE

aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia w inny sposób korzyści ekonomicznych, tj. przyrost składników lub uzyskania przychodów w formie odsetek dywidend, czynszu czy innych pożytków

2 postaci inwestycji długoterminowych:

- a) **niefinansowe** – przez nabycie nieruchomości lub wartości niematerialnych i prawnych, nie w celu użytkowania w działalności gospodarczej, lecz dla osiągnięcia korzyści w inny sposób;
- b) **finansowe** – w postaci nabytych akcji i udziałów w innych jednostkach, obligacji, innych papierów wartościowych, udzielonych pożyczek innym jednostkom, lokat bankowych długoterminowych.

AKTYWA TRWAŁE

5) DŁUGOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE

należy je przyporządkować do okresów sprawozdawczych, których dotyczą, przewidywany okres ich rozliczenia jest dłuższy niż 12 miesięcy

AKTYWA TRWAŁE

WARTOŚCI
NIEMATERIALNE
I PRAWNE

KOSZTY ZAKOŃCZONYCH PRAC ROZWOJOWYCH
WARTOŚĆ FIRMY
INNE WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE

RZECZOWE AKTYWA
TRWAŁE

GRUNTY
BUDYNKI,
LOKALE
URZĄDZENIA TECHNICZNE I MASZYNY
ŚRODKI TRANSPORTU
INNE ŚRODKI TRWAŁE
ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE

NALEŻNOŚCI
DŁUGOTERMINOWE

INWESTYCJE
DŁUGOTERMINOWE

NIERUCHOMOŚCI
DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE
INNE INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE

DŁUGOTERMINOWE
ROZLICZENIA
MIĘDZYOKRESOWE

ZAPASY

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE

INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE

KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA
MIĘDZYOKRESOWE

AKTYWA OBROTOWE

AKTYWA OBROTOWE

I) ZAPASY

rzeczowe aktywa obrotowe – rozumie się przez to:

- a) materiały nabyte w celu zużycia na własne potrzeby, charakterystyczna dla jednostek wytwórczych (surowce, materiały pomocnicze, paliwo, opakowania, części zapasowe maszyn i urządzeń);
- b) wytworzone lub przetworzone przez jednostkę produkty gotowe (wyroby i usługi) zdadne do sprzedaży lub w toku produkcji,
- c) półprodukty
- d) towary nabyte w celu odprzedaży w stanie nieprzetworzonym (typowe zapasy).

– są przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy,

AKTYWA OBROTOWE

**2) NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE – środki pieniężne w rozrachunkach
aktywa finansowe:**

- a) aktywa pieniężne,
- b) instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki,
- c) wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach

– są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia, albo stanowią aktywa pieniężne,

AKTYWA OBROTOWE

3) INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE – przede wszystkim krótkoterminowe aktywa finansowe

należności krótkoterminowe – obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część należności z innych tytułów niezaliczonych do aktywów finansowych, a które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego,

4) KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE

wydatki poczynione na przyszłe okresy, których rozliczenie trwa nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego.

AKTYWA OBROTOWE

ZAPASY

MATERIAŁY
PÓŁFABRYKATY I PRODUKTY W TOKU
PRODUKTY GOTOWE
TOWARY

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE

NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG
NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU PODATKÓW, DOTACJI, CEŁ
I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
NALEŻNOŚCI DOCHODZONE NA DRODZE
SĄDOWEJ

INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE

UDZIAŁY I AKCJE
INNE PAPIERY WARTOŚCIOWE
UDZIELONE POŻYCZKI
ŚRODKI PIENIĘŻNE W KASIE I NA RACHUNKACH
BANKOWYCH
INNE ŚRODKI PIENIĘŻNE
INNE INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE

KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA PIENIĘŻNE